

MOLDOVA

POLICY BRIEF NAȚIONAL

Obiectivul acestei sinteze de politici este de a prezenta situația actuală și progresele înregistrate în domeniul suportului familial pentru respectarea drepturilor copilului în Republica Moldova, în vederea asigurării standardelor de calitate prin utilizarea protocolului de asigurare a calității pentru serviciile de suport familial, elaborat de cele 19 țări participante la COST Innovators Grant IG18123, QA[4]EuroFam. Scopul este de a oferi mesaje-cheie privind punctele forte actuale și recomandările destinate publicului-țintă, aducând perspective relevante și evaluări din partea grupului de experți interdisciplinari și reprezentanți ai diferitelor sectoare din domeniu la nivel național.

Grupul Național de Lucru

Grupul Național de Lucru din Moldova este format din experți interdisciplinari care reprezintă diverse sectoare, inclusiv servicii sociale, educație, sănătate și dezvoltare comunitară. Grupul cuprinde cercetători și coordonatori de la nivel național, regional și local, care au colaborat pentru a dezvolta și a oferi perspective cu privire la punctele forte și recomandările pentru serviciile de sprijin familial din Moldova. Această echipă a jucat un rol important în colectarea datelor, evaluarea practicilor actuale și propunerea măsurilor de ameliorare pe baza protocolului cuprinzător de asigurare a calității.

Răspunsurile consensuale au fost furnizate de membrii Grupului național de lucru din Moldova, format din 10 cercetători și coordonatori de servicii și entități sociale la nivel național, regional și local din sectoarele social, educațional și comunitar¹.

¹În timpul atelierului informativ, am avut onoarea de a găzdui peste 20 de experți invitați din diverse domenii, inclusiv servicii sociale, de sănătate, educație și sectorul juridic. De asemenea, au fost prezenți factori de decizie, parteneri de dezvoltare, reprezentanți ai societății civile, cadre universitare și experți în protecția drepturilor copilului. În ciuda acordului lor inițial de a contribui la protocol, doar 10 experți au reușit să își completeze contribuțiile. Reprezentanții autorităților centrale au amânat prezentarea avizelor lor. În consecință, raportul de recomandări și fișa de politică reflectă opiniile unui grup mai restrâns de experți disponibili și receptivi.

Din acest motiv, structura grupului de experți implicat este relativ omogenă, cu o majoritate de reprezentanți din sectoarele academic și educațional. Totuși, au participat, de asemenea, mai multe organizații neguvernamentale care operează atât la nivel național, cât și regional.

Contextul și caracteristicile suportului familial în Moldova

Definirea și înțelegerea suportului (sprijinului) familial: Suportul familial în Republica Moldova este conceput ca un cadru cuprinzător, orientat spre susținerea bunăstării copiilor și familiilor. Acesta include diverse servicii menite să răspundă nevoilor de dezvoltare, emoționale, sociale și economice ale familiilor. Serviciile sunt axate pe prevenție, intervenție timpurie și suport continuu pentru a întări unitatea familiei, a dezvolta competențele parentale și a asigura o dezvoltare sănătoasă a copiilor. Sprijinul familial este oferit printr-o abordare multidisciplinară, implicând asistenți sociali, educatori, profesioniști din domeniul sănătății și consilieri juridici, pentru a oferi o îngrijire holistică și integrată.

Serviciile de suport familial în context: Serviciile de suport familial din Republica Moldova sunt structurate printr-o rețea coordonată de centre comunitare, școli, unități medicale și organizații non-guvernamentale (ONG-uri). Aceste servicii sunt concepute pentru a fi accesibile și adaptabile, răspunzând nevoilor specifice ale familiilor, în special ale celor aflate în situații vulnerabile. Componentele principale includ programe de intervenție timpurie în copilărie, educație parentală, servicii de sănătate mintală, intervenție în situații de criză și asistență juridică. Prin promovarea accesibilității și integrării între diverse sectoare, Moldova asigură sprijin cuprinzător pentru familii.

Perspectiva politică asupra suportului familial: Abordarea politică și constituțională² a suportului familial în Republica Moldova este centrată pe protecția copilului, păstrarea integrității familiale și incluziunea socială a copiilor. Strategii naționale, precum Strategia Națională pentru Protecția Copilului 2014-2020 și Programul Național pentru Protecția Copilului 2022-2026, subliniază extinderea serviciilor profesionale de îngrijire parentală, prevenirea separării copiilor de familiile lor și consolidarea capacităților instituționale. Guvernul colaborează cu organizații internaționale și ONG-uri pentru a implementa politici care prioritizează interesul superior al copilului, promovează coeziunea familială și abordează inegalitățile sociale. Modificările recente ale Legii nr. 140/2013 privind Protecția Specială a Copiilor aflați în Risc oferă un cadru solid pentru servicii de sprijin familial cuprinzătoare.

² Constituția Republicii Moldova, Art. 49 „Protecția familiei și a copiilor orfani” și Art. 50 „Protecția mamelor, copiilor și tinerilor” https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=142462&lang=ro#

³ Hotărârea Guvernului Nr. 347/2022 „privind aprobarea Programului Național pentru Protecția Copilului pentru anii 2022-2026 și a Planului de Acțiuni pentru implementarea acestuia” https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131899&lang=ro

⁴ Legea Nr. 140/2013 privind Protecția Specială a Copiilor aflați în Risc, modificată prin Legea Nr. 256/2023, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139010&lang=ro

Mesaje-cheie din Raportul privind Punctele Forte și Recomandările Naționale

Familii și Copii

PUNCTE FORTE

1. Un cadru juridic ferm care asigură protecția drepturilor copiilor și prioritizează interesul superior al acestora. Implementarea și interacțiunea standardelor privind asigurarea drepturilor copilului se realizează în domenii de activitate distincte (educație, sănătate, asigurări, servicii specializate etc.) și în contexte teritoriale (la nivel central, regional și comunitar). Legislația impune ca toate serviciile să ia în considerare drepturile și nevoile de dezvoltare ale copilului, ceea ce conduce la practici centrate mai mult pe copil.
2. Serviciile comunitare de succes se axează pe intervenția timpurie și pe menținerea familiei. Programe precum intervenția timpurie în copilărie și consilierea familială au fost eficiente în menținerea copiilor în mediul lor familial ori de câte ori este posibil și în condiții de siguranță, reducând instituționalizarea.

RECOMANDĂRI

1. Standardizarea și implementarea protocoalelor de confidențialitate pentru a asigura o comunicare consecventă cu familiile în privința aspectelor de confidențialitate. Acest lucru include formare profesională periodică și linii directoare clare de comunicare. Dezvoltarea unor protocoale suplimentare pentru activitatea instituțiilor de învățământ la toate nivelurile, pentru a asigura respectarea drepturilor copiilor cu dizabilități.
2. Dezvoltarea centrelor de sprijin familial în zonele rurale și urbane defavorizate pentru a oferi servicii complete, inclusiv consiliere, educație, sprijin medical și consultanță juridică. Aceste centre vor reduce disparitățile în accesul la servicii și vor asigura toate familiile să beneficieze de sprijin de calitate. Pașii pentru dezvoltare includ asigurarea finanțării, formarea personalului și implicarea comunității.

Profesioniști

PUNCTE FORTE

1. Moldova a implementat cu succes echipe multidisciplinare în serviciile de protecție a copilului, inclusiv asistenți sociali, psihologi, educatori și prestatori de servicii medicale. Aceste echipe colaborează pentru a oferi sprijin holistic copiilor și familiilor acestora.
2. În Moldova, programele de dezvoltare profesională continuă pentru profesioniștii din domeniul suportului familial reprezintă o componentă esențială a strategiei naționale de îmbunătățire a serviciilor de protecție a copilului și de sprijin familial. Aceste programe sunt concepute pentru a se asigura că profesioniștii sunt informați cu privire la cele mai recente bune practici, drepturile copilului și nevoile de dezvoltare. Guvernul și organizațiile internaționale, precum UNICEF, susțin programele, care oferă resurse, formare și expertiză.

RECOMANDĂRI

1. Furnizarea de programe comprehensive de formare privind tehnicile eficiente de implicare a familiei, în special în zonele rurale. Aceasta include ateliere de lucru și seminare pentru împărtășirea celor mai bune practici și a noilor rezultate a studiilor privind sprijinul familial bazat pe comunitate.
2. Dezvoltarea unui cadru standardizat de evaluare a familiilor în sectoarele social, educațional, al sănătății și al justiției prin crearea unor instrumente de evaluare exhaustivă, instruirea profesioniștilor cu privire la utilizarea acestora și asigurarea adoptării uniforme în toate sectoarele pentru furnizarea de servicii coerente și eficiente. Stabilirea unor metode care să garanteze că politicile familiale sunt eficiente, în special pentru familiile, copiii și tinerii vulnerabili. Aceasta implică crearea de instrumente pentru evaluarea periodică a calității serviciilor de sprijin familial oferite de instituții terțe, cum ar fi Ombudsmanul pentru drepturile Copilului⁵.

Factorii de decizie

PUNCTE FORTE

1. Dezvoltarea complexă a cadrului juridic și de reglementare⁶, asigurând coerența și coordonarea activităților. Cadrul legislativ oferă o foaie de parcurs detaliată pentru serviciile de sprijinire a familiei, concentrându-se pe măsurile de protecție a copilului, conservarea familiei și furnizarea de servicii integrate în toate sectoarele.
2. Inițiativele de succes de implicare comunitară în centre urbane, precum Chișinău, implică activ familiile în procesele de luare a deciziilor, sporind receptivitatea și eficacitatea serviciilor de suport familial.

RECOMANDĂRI

1. Asigurarea extinderii serviciilor de suport familial în zonele rurale, furnizarea constantă și eficientă a serviciilor prin asigurarea resurselor financiare necesare (sau adecvate) și dezvoltarea unui cadru standardizat de evaluare a familiei în sectoarele social, educațional, de sănătate și justiție.
2. Investiții în programe de dezvoltare profesională continuă pentru cei implicați în oferirea serviciilor de suport familial (sau asistență parentală profesionistă) grupurilor vulnerabile de copii și tineri, bazate pe practici internaționale eficiente, asigurând colaborarea multidisciplinară. Asigurarea implicării comunității locale în planificarea și prestarea de servicii de sprijin familial de calitate.

Mediul academic

PUNCTE FORTE

1. Universitățile și instituțiile de cercetare din Republica Moldova contribuie semnificativ la dezvoltarea practicilor de suport familial bazate pe dovezi, prin inițiative ample de cercetare și programe academice. Aceste programe sunt axate pe bune practici, ghiduri etice și cele mai recente evoluții în sprijinul familial, consolidând o fundație academică robustă pentru îmbunătățirea politicilor și practicilor.
2. Colaborarea cu organizații internaționale și instituții academice îmbunătățește calitatea formării și a cercetării în domeniul suportului familial. Aceste parteneriate aduc în Republica Moldova cele mai bune practici la nivel global și promovează o cultură a îmbunătățirii continue, asigurând ca programele academice să rămână actuale și eficiente.

RECOMANDĂRI

1. Extinderea componentelor de formare practică, inclusiv a exercițiilor bazate pe simulare și a jocurilor de rol, pentru a oferi studenților scenarii din viața reală. Stabilirea unor programe de schimb internațional pentru a facilita schimbul de cunoștințe și expunerea la metodologii diverse, îmbogățind experiența academică și abilitățile practice ale viitorilor profesioniști.
2. Încurajarea abordării participative în cercetare, care implică familiile și comunitățile locale în procesul de studiu. Această abordare asigură relevanța și aplicabilitatea directă a rezultatelor cercetării la nevoile comunității, conducând la intervenții de sprijin familial mai eficiente și durabile.

⁵ Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului, numit și Ombudsmanul Copiilor sau Avocatul Copilului, asigură implementarea, la nivel național, de către persoanele cu funcții de răspundere de la toate nivelurile, a prevederilor Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului și a altor tratate internaționale relevante la care Republica Moldova este parte. Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului oferă protecție și asistență copilului la cererea acestuia, fără a solicita consimțământul părinților sau al reprezentanților legali. Avocatul Poporului pentru drepturile copilului poate, de asemenea, să acționeze din oficiu pentru a asista un copil care se află în dificultate sau în pericol, fără a solicita consimțământul părinților sau al reprezentanților legali. <https://ombudsman.md/despre-noi/avocatul-poporului-pentru-drepturile-copilului/>

⁶ Programul Național pentru Protecția Copilului 2022-2026 include acțiuni precum extinderea serviciilor profesionale de îngrijire parentală, prevenirea separării copiilor de familii și consolidarea capacităților instituționale pentru a aborda protecția copilului în mod cuprinzător. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131899&lang=ro

Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor impune măsuri de protecție pentru copiii aflați în situație de risc sau separați de părinți, inclusiv înființarea de servicii de sprijin specializate și de case de tip familial. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139010&lang=ro

Strategia de dezvoltare a sectorului de tineret „Tineretul 2030” își propune să creeze un mediu favorabil dezvoltării tinerilor, concentrându-se pe educație, ocuparea forței de muncă, sănătate și angajament civic. Această strategie implică servicii adaptate tinerilor și sprijin pentru ocuparea forței de muncă și antreprenariat în rândul tinerilor. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/55-mec_1_2.pdf

Programul "Familia" 2022 - Îmbunătățește protecția socială pentru copii și familii prin acordarea de suport financiar, dezvoltarea serviciilor de îngrijire a copiilor și implementarea programelor de sprijin familial. <https://familia.gov.md/>

Legea nr. 367/2022 privind serviciile alternative de îngrijire a copiilor introduce trei tipuri de servicii de îngrijire a copiilor cu vârste cuprinse între zero și trei ani: individualizate, de tip familial și bazate pe locul de muncă. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135587&lang=ro https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139046&lang=ro

1. Perspective și lecții învățate cu privire la calitatea serviciilor de suport familial

1 Colaborarea intersectorială sporește eficiența

Un aspect esențial al practicilor de sprijin familial din Republica Moldova îl constituie importanța colaborării intersectoriale. Pentru a oferi suport familial eficient, este necesară implicarea mai multor domenii, precum sănătatea, educația, serviciile sociale și justiția. Această abordare integrată permite satisfacerea complexă a nevoilor familiei.

2 Importanța intervenției timpurii

Programele de intervenție timpurie s-au dovedit a fi extrem de eficiente în prevenirea problemelor mai grave pe termen lung. Prin abordarea problemelor în stadiile incipiente, aceste programe pot reduce riscurile și susține dezvoltarea sănătoasă a copiilor și stabilitatea familiilor.

3 Flexibilitate, adaptabilitate și împuternicire în cadrul serviciilor de suport familial

Asigurarea flexibilității, revizuirii, actualizării și relevanței serviciilor de sprijin familial prin surse de finanțare diverse, altele decât bugetul de stat. Implicarea activă a familiilor în proiectarea și evaluarea serviciilor contribuie la reducerea vulnerabilității populației țargetată.

4 Abordările bazate pe comunitate sporesc accesibilitatea

Abordările bazate pe comunitate sunt deosebit de eficiente în a face serviciile de sprijin familial mai accesibile și mai relevante pentru nevoile locale. Prin situarea serviciilor în cadrul comunităților, aceste programe pot înțelege și răspunde mai bine provocărilor unice cu care se confruntă familiile.

5 Lecții învățate

Pentru a replica acest succes în zonele rurale, este esențial să se stabilească mecanisme de coordonare structurate și căi de comunicare sistematică între diferite sectoare. Asigurarea faptului că toate părțile interesate sunt pe aceeași lungime de undă poate duce la o furnizare mai eficientă a serviciilor și la rezultate mai bune pentru familii.

Autorii acestui document sunt Mariana Buciuceanu-Vrabie și Olga Gagauz.

Acest document se bazează pe activitatea realizată în cadrul COST Innovators Grant IG18123, Un protocol de asigurare a calității pentru serviciile de sprijin familial în Europa. Un model de practică profesională bazat pe dovezi și adaptat cultural, susținut de COST (Cooperarea Europeană în Domeniul Științei și Tehnologiei).

COST (Cooperarea Europeană în Domeniul Științei și Tehnologiei) este o agenție de finanțare pentru rețele de cercetare și inovare. Acțiunile COST contribuie la conectarea inițiativelor de cercetare din Europa și permit oamenilor de știință să își dezvolte ideile prin împărtășirea acestora cu colegii lor. Acest lucru le stimulează cercetarea, cariera și inovarea. www.cost.eu

Orice citare a acestui document trebuie să utilizeze următoarea referință:

Buciuceanu-Vrabie, M., & Gagauz, O. (2024). *Policy Brief Național: Moldova*. EurofamNet.